

PERSOANELE

ȘTEFAN TIPĂTESCU, prefectul județului
AGAMEMNON DANDANACHE, vechi luptător de la 48
ZAHARIA TRAHANACHE, președintele Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului școlar, Comițiului agricol și al altor comitete și comiții
TACHE FARFURIDI, avocat, membru al acestor comitete și comiții
IORDACHE BRÂNZOVENESCU, asemenea
NAE CAȚAVENCU, avocat, director-proprietar al ziarului *Răcnetul Carpaților*, preșident-fundator al Societății enciclopedice-cooperative "Aurora economică română"
IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar și membru al acestei societăți
POPESCU, asemenea
GHIȚĂ PRISTANDA, polițaiul orașului
UN CETĂȚEAN TURMENTAT
ZOE TRAHANACHE, soția celui de mai sus
UN FECIOR
ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

În capitala unui județ de munte, în zilele noastre

ACTUL I

(O anticameră bine mobilată. Ușă în fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, în planul din fund o ușă, la stânga altă ușă, în planul din față. În stânga, planul întâi, canapea și un fotoliu.)

SCENA I

TIPĂTESCU, puțin agitat, se plimbă cu "Răcnetul Carpaților" în mână; e în haine de odaie; PRISTANDA în picioare, mai spre ușă, stă rezemat în sabie

TIPĂTESCU

(terminând de citit o frază din jurnal)

"... Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghearele unui vampir!..." (*indignat.*)
Eu vampir, 'ai?... Caraghioz!

PRISTANDA

(asemenea)

Curat caraghioz!... Pardon, să iertați, coane Fănică, că întreb: bampir... ce-i aia, bampir?

TIPĂTESCU

Unul... unul care sugă sângele poporului... Eu sug sângele poporului!...

PRISTANDA

Dumneata sugi sângele poporului!... Aoleu!

TIPĂTESCU

Mișel!

PRISTANDA

Curat mișel!

TIPĂTESCU

Murdar!

PRISTANDA

Curat murdar!

TIPĂTESCU

Ei! Nu S-alege!

PRISTANDA

Nu s-alege!

TIPĂTESCU

Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba! Să-mi rază mie mustățile!

PRISTANDA

Și mie!

TIPĂTESCU

Dar în sfârșit, las-o asta! Lasă-l să urle ca un câine!

PRISTANDA

Curat ca un câine!

TIPĂTESCU

Începuseși să-mi spui istoria de aseară. (*șade.*)

PRISTANDA

Cum vă spuneam coane Fănică (*se apropie*), aseară, ațipisem nițel după masă, precum e misia noastră, că acuma dumneavoastră știți că bietul polițai n-are și el ceas de mâncare, de băutură, de culcare, de sculare, ca tot creștinul...

TIPĂTESCU

Firește...

PRISTANDA

Și la mine, coane Fănică, să trăiți! Greu de tot... Ce să zici? Famelie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică. Încă d-aia nevastă-mea zice: "Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!..." Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! Nouă copii și optzeci de lei pe lună: famelie mare, renumerație mică, după buget.

TIPĂTESCU
(zâmbind)

Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e... decât tu nu ești băiat prost; o mai cârpești, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las' că știm noi!

PRISTANDA

Știți! Cum să nu știți, coane Fănică, să trăiți! Tocma' dumneavoastră să nu știți~

TIPĂTESCU

Și nu-mi pare rău, dacă știi să faci lucrurile cuminte: mie-mi place să mă servească funcționarul cu tragere de inimă... Când e om de credință...

PRISTANDA

De credință, coane Fănică, să trăiți!

TIPĂTESCU

Nu mă uit dacă se folosește și el cu o para, două... mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDA

Nouă suflete, coane Fănică, nouă, și renumerație...

TIPĂTESCU

După buget!...

PRISTANDA

Mică, sărut mâna, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Lasă, Ghiță, cu steagurile de alaltăieri ți-a ieșit bine; ai tras frumușel condeiul.

PRISTANDA

(uitându-se pe sine și râzând)

Curat condei! (*luându-și numaidecât seama, naiv.*) Adicăte, cum condei, coane Fănică?...

TIPĂTESCU

Contul jidanului s-a plătit la Comitet pe patruzeci și patru de steaguri.

PRISTANDA

(naiv)

Da.

TIPĂTESCU

Ei?... s-a pus patruzeci și patru de steaguri?

PRISTANDA

(cu tărie)

S-a pus, coane Fănică, s-a pus... Poate unul-două să le fi dat vântul jos... da' s-a pus...

TIPĂTESCU

Patruzeci și patru?

PRISTANDA

Patruzeci și patru în cap, coane Fănică.

TIPĂTESCU

(râzând)

Nu umbla cu mofturi, Ghiță. Nu m-am plimbat eu la luminație în trăsură cu Zoe și cu nenea Zaharia în tot orașul? Tocmai ea, cum e glumeață, zice: "Ia să-i numărăm steagurile lui Ghiță"...

PRISTANDA
(mâhnit)

Îmi pare rău! Tocmai coane Joița, tocmai dumneei, care de!... Să ne așteptăm de la dumneei la o protecție...

TIPĂTESCU

Apoi, ea n-a zis-o cu răutate, a zis-o în glumă. Nu știe și nenea Zaharia și ea că ești omul nostru...

PRISTANDA

Al dumneavoastră, coane Fănică, și al coanii Joițichii, și al lui conul Zaharia... Ei? Și le-ați numărat, coane Fănică?... Ei? Așa e? Patruzeci și patru...

TIPĂTESCU

Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDA

Apoi să le numărăm, coane Fănică; să le numărăm; două la prefectură.

TIPĂTESCU

Două...

PRISTANDA

Două pe piața lui 11 Fevruarie...

TIPĂTESCU

Patru...

PRISTANDA
(căutând în gând)

Două la primărie...

TIPĂTESCU

Șase...

PRISTANDA
(același loc)

Unul la școala de băieți...

TIPĂTESCU

Șapte...

PRISTANDA

Unul... la școala de fete...

TIPĂTESCU

Opt...

PRISTANDA

Unul la spital...

TIPĂTESCU

Nouă...

PRISTANDA

Două... la catrindală, la Sf. Nicolae...

TIPĂTESCU

Unsprezece.

PRISTANDA

Două la prefectură... paispce...

TIPĂTESCU
(râzând)

Le-ai mai numărat pe ale de la prefectură.

PRISTANDA

Nu, coane Fănică, să trăiți! (*continuă repede, pe nerăsuflăte.*) Două la primărie, optspce, patru la școli, douăzeci și patru, două la catrindală la Sf. Nicolae, treizeci...

TIPĂTESCU
(râzând)

Le-ai maii numărat o dată pe toate astea și aduni rău...

PRISTANDA

Doamne păzește, coane Fănică, să trăiți, patruzeci și patru, în cap... patruzeci și patru... Cum zic, unul-două, poate vântul... ori cine știe...

TIPĂTESCU
(râzând)

Ghiță... apoi nu mă orbi de la obraz așa.

PRISTANDA
(schimbând deodată tonul, umilit și naiv)

Famelie mare... renumerație după buget mică...

TIPĂTESCU
(uitându-se la ceas)

Ia să lăsăm steagurile, Ghiță...

PRISTANDA

Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Spune odată istoria de-aseară, că mă grăbesc.

PRISTANDA

Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumătate, mă duc acasă, îmbuc ceva și mă dau așa pe-o parte să ațipesc numai un minuțel, că eram prăpădit de ostenit de la foc. Nevasta zice, pardon: "Dezbracă-te Ghiță, și te culcă". Eu, nu; eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie. Așa, mă scol cam pe la douăspce fără un sfert, și, pardon, mă dezbrac de mondir, scoț chipiul, mă-mbrac țivilește și plec... la datorie, coane Fănică. Până să plec se făcuse vreo unul după douăspce. O iau prin dosul primăriei, și apuc pe maidan ca să ies la bariera "Unirii". Când dau să trec maidanul, văz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Cațavencu, și ferestrele vraiește. Ulucile înalte... dacă te sui pe uluci, poți intra pe fereastră în casă. Eu, cu gândul la datorie, ce-mi dă în gând ideea? Zic: ia să mai ciupim noi ceva de la onorabilul, că nu strică... și binișor, ca o pisică, mă sui pe uluci și mă pui s-ascult: auzeam și vedeam cum v-auz și m-auziți, coane Fănică, știți ca la teatru.

TIPĂTESCU

Ei, ce?

PRISTANDA

Jucaseră stos.

TIPĂTESCU

Cine era?

PRISTANDA

Cine să fie? Dăscălimea: Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPĂTESCU

Și popa?

PRISTANDA

Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapisescu, toată gașca-n păr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ieșea pe fereastră ca de la vapor. Mai juca popa și cu Petcuș. Ălalți ședeau de vorbă.

TIPĂTESCU

Și Cațavencu mă-njura?

PRISTANDA

Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv.... și-și număra voturile.

TIPĂTESCU

Dăscălimea, popa și moflujii.

PRISTANDA

Curat moflujii!

TIPĂTESCU

Las' că le dau eu voturi.

PRISTANDA

Da' să vedeți ce s-a-ntâmplat... coane Fănică. Din vorbă-n vorbă, Cațavencu zice: "Mă prinț cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gândul nu gândiți, unul pe care contează bampirul - și

acolo, pardon, tot bampir vă zicea - pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și când l-om avea pe ala, i-avem pe toți... Ia ascultați scrisoarea asta"... și scoate o scrisorică din portofel... "Ia ascultați..." Diavolul de popă, n-are de lucru? Se scoală repede de la joc și zice: "Să mă-ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi... stăi, s-o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara..." Și, coane Fănică, se scoală de la joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept în ochii mei... Mă trag înapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trece ori ședea lângă uluci. Dobitocul începe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzusem, mă ridic degrabă, o iau pituliș pe lângă uluci și intru în curtea primăriei.

TIPĂTESCU

(interesându-se de povestire)

Ei?

PRISTANDA

M-am mai întors eu, dar închiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPĂTESCU

Cine să fie? Ce scrisoare? Nu pricep... Ghiță, eu trebuie să mă duc la dejun, să nu fac pe nenea Zaharia și pe Zoe să m-aștepte. Ei nu dejunează fără mine, și nenea Zaharia nu iese înainte de dejun. Și mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDA

Ce-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU

Să-mi afli ce scrisoare e aia și de cine e vorba.

PRISTANDA

Ascult, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Dacă s-ar putea să punem mâna și pe firul ăsta, - nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Cațavencu, - dar n-ar fi rău să-l dezarmăm cu desăvârșire, ș-apoi să-l lucrăm pe onorabilul!

PRISTANDA

Curat să-l lucrăm!

TIPĂTESCU

Stăi un minut până să-mi schimb haina; ieșim împreună; am să-ți mai spun ceva.

PRISTANDA

Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese în stânga.)

SCENA II

PRISTANDA

(singur)

Grea misie, misia de polițai... Și conul Fănică cu coana Joițica mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bieteii neveste, zice: "Ghiță, Ghiță, pupă-l în bot și-i papă tot, că sătulul nu crede la îl flămând..." Zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moșia moșie, funcția funcție, coana Joițica, coana Joițica: trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... (*luându-și seama*) babachii... Da' eu, unde? Famelie mare, renumerație după buget mică. (*șase în fund pe un scaun la o parte.*)

SCENA III

ZAHARIA TRAHANACHE, GHIȚĂ PRISTANDA, apoi TIPĂTESCU și ZOE

TRAHANACHE

(intră prin fund, fără să ia seama la Ghiță, care se ridică răpede la intrare. Trahanache e mișcat)

A! Ce coruptă soțietate!... Nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: enteresul și iar enteresul... Bine zice fiu-meu de la facultate alaltăieri în scrisoare: vezi, tânăr tânăr, dar cop, serios băiat! Zice: "Tatițo, unde nu e moral, acolo e corupție, și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!"... Auzi d-ta mișelie, infamie. (*vede pe Ghiță.*) Aici era Ghiță? (*se stăpânește.*)

PRISTANDA

Aici, sărut mâna, coane Zahario.

TRAHANACHE

Fănică a ieșit?

PRISTANDA

Ba nu, coane Zahario, vine numaidecât momental, e dincolo... A! Iată conul Fănică.

TIPĂTESCU

(cu pălăria și haina de oraș vine din stânga, e surprins la vederea lui Zaharia)

Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE

E comedie, mare comedie, Fănică, stăi să-ți spui. (*îi face semn să expedieze pe Pristanda.*)

PRISTANDA

(răpede)

Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU

Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebuie să avem dezlegarea istoriei cât mai degrabă.

PRISTANDA

Ascult.

TIPĂTESCU

Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare... Nu trebuie să știe Joițica... E comedie mare, Fănică. (*șede pe canapea, cu spatele spre fund.*)

TIPĂTESCU

(uitându-se la ceas)

Atuncea treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p-acasă și lasă-i vorbă coanei Joițichii - nu-i așa, nene Zahario? - Să fie așa de bună să nu se supere dacă om întârzie de la dejun... avem ceva politică de vorbit între bărbați.

PRISTANDA

Ascult, coane Fănică. (*Pristanda pleacă spre fund. Tipătescu se întoarce spre Trahanache și coboară. Când Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, cheamă pe Pristanda: "Pst! Pst!" și închide repede ușa. Tipătescu se întoarce și îl vede pe Pristanda lângă ușa din dreapta.*)

TIPĂTESCU

'Ai? Un' te duci?

PRISTANDA
(făcându-i semn să tacă și arătându-i pe Trahanache)

Unde mi-ați ordonat.

TIPĂTESCU
(fără a înțelege)

De ce nu ieși prin față?

PRISTANDA
(urmându-și jocul)

Da, prin față... *(se-ntoarce spre ușa din fund. Tipătescu se-ntoarce iar spre Trahanache. Jocul Zoi se repetă. Fănică se-ntoarce iar. Ghiță, care este iar lângă ușa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipătescu, dând din umeri, fără să-nțeleagă, se coboară să șază pe fotoliu, lângă Trahanache.)*

SCENA IV TIPĂTESCU, TRAHANACHE

TIPĂTESCU

Ei! Neică Zahario, ce e? Ia spune, te văz cam schimbat!...

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare, să vezi... Azi-dimineață, pe la opt și jumătate, intră feciorul în odaie, - nici nu-mi băusem cafeaua, - îmi dă un răvășel și-mi zice că așteaptă răspuns... De la cine era răvășelul?

TIPĂTESCU

De la cine?

TRAHANACHE

De la onorabilul d. Nae Cațavencu.

TIPĂTESCU

De la Cațavencu?

TRAHANACHE

Zic: ce are a face Cațavencu cu mine și eu cu Cațavencu, nici în clin, nici în măneci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prințipuri, dinpotrivă.

TIPĂTESCU

Firește... Ei?

TRAHANACHE

Stăi, să vezi. (*scoate un răvășel din buzunar și-l dă lui Tipătescu.*)

TIPĂTESCU

(luând răvășelul și citind)

"Venerabilul d. Zaharia Trahanache, prezident al Comitetului permanent, al Comitetului școlar, al Comitetului electoral, al Comițiului agricol și al altor comitete și comiție... Loco. (*scoate hârtia din plic.*) Venerabile domn, în interesul onoarei d-voastre de cetățean și de tată de familie, vă rugăm să treceți astăzi între orele 9 jum. și 10Îa.m. pe la biurul ziarului «Răcnetul Carpaților» și sediul Societății Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română» unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanță pentru d-voastră... Al d-voastre devotat, Cațavencu, director-proprietar al ziarului «Răcnetul Carpaților», prezident fondator al Societății Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română»..." Ei? Ce document?

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare! Să vezi... M-am gândit: să nu mă duc... să mă duc... să nu mă duc... ia, numai de curiozitate, să mă duc, să văz ce moft mai e și ăsta. Mă îmbrac degrabă, Fănică, și mă duc.

TIPĂTESCU

La Cațavencu?

TRAHANACHE

Stăi, să vezi... la Cațavencu. - Cum intru se scoală cu respect și mă pofteste pe fotel. "Venerabile"-n sus, "venerabile"-n jos. "Îmi pare rău, că ne-am răcit împreună, zice el, că eu totdeauna am ținut la d-ta ca la capul județului nostru..." și în sfârșit o sumă de delicatețuri... Eu serios, zic: "Stimabile, m-ai chemat să-mi arăți un document, arată documentul!" Zice: "Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, și ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat așa de, și așa de..." și iar delicatețuri. Zic iar: "Stimabile, ai puținică răbdare, documentul"... El iar: "...că de, damele..." Să vezi unde vrea să m-aducă mișelul!... Biata Joița! Să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle! Cum e ea simțitoare!...

TIPĂTESCU

Ce! A cutezat? Mizerabilul (*se ridică turburat.*)

TRAHANACHE

(oprindu-l)

Stăi, să vezi! "...că de, damele, zice, nu înțeleg totdeauna meritele și calitățile morale ale bărbatului, și respectul care va să zică, ce trebuie să-i poarte..." În sfârșit (*Tipătescu fierbe*) ce s-o mai lungesc degeaba! După ce-i pui piciorul în prag și-i zic: "Ia ascultă, stimabile, ai puținică răbdare: documentul!" vede mișelul că n-are încotro, și-mi scoate o scrisorică... Ghiți a cui și către bine?

TIPĂTESCU

(de abia stăpânindu-și emoția)

A cui? A cui, nene Zahario?

TRAHANACHE

Stăi să vezi. (*răspicat și răsând.*) A ta cătră nevastă-mea, cătră Joița! Scrisoare de amor în toată regula... 'Ai? Ce zici d-ta de asta?

TIPĂTESCU

(turburat rău)

Nu se poate, nu se poate!

TRAHANACHE

Am citit-o de zece ori poate: o știu pe dinafară! Ascultă: "Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge deseară la întrunire (întrunirea de alaltăieri seara). - Eu (adică tu) trebuie să stau acasă, pentru că aștept depeși de la București, la care trebuie să răspunz pe dată; poate chiar să mă cheme ministrul la telegraf. Nu mă aștepta, prin urmare, și vino tu (adică nevastă-mea, Joița), la cocoșelul tău (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, și te sărută de o mie de ori, Fănică..." (*privește lung pe Tipătescu, care e în culmea agitației.*)

TIPĂTESCU

(plimbându-se înfuriat)

Nu se poate! O să-i rup oasele mizerabilului!... Nu se poate!

TRAHANACHE

(placid)

Firește că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mișelie... (*cu candoare.*) Bine frate, înțeleg plastografie, până unde se poate, dar până aci nu înțeleg... Ei, Fănică, să vezi imitație de

scrisoare! Să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri! (*oprindu-se și privind pe Tipătescu, care se plimbă cu pumnii încleștați; cu mirare și ciudă.*) Uite-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mișel și pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n-ai ce-i face n-avem s-o schimbăm noi. Cine-și poate închipui până unde poate merge mișelia omului!

TIPĂTESCU
(același joc)

Mizerabilul!

TRAHANACHE

Măi omule, ai puținică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: "Ești tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, n-am ce să zic; dar nu ți-ai găsit omul..." Ei, dacă a văzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că, dacă nu dau eu importanță lucrului, o să-i dea publicul, pentru că scrisoarea o să se publice duminică la gazată și o să fie pusă în cercevea, ca s-o vază oricine-o pofti.

TIPĂTESCU
(turbat)

Îl împușc! Îi dau foc! trebuie să mi-l aducă aci numaidecât, viu ori mort, cu scrisoarea. (*se răpede în fund.*) Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!

TRAHANACHE
(după el până în fund)

Ai puținică. (*întorcându-se singur în scenă.*) E iute! n-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Într-o soțietate fără moral și fără prințip... trebuie să ai și puținică diplomație!

TIPĂTESCU
(întorcându-se din fund)

Infamul! Canalia!

TRAHANACHE

Ei, astâmpără-te omule, și lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Deseară e întrunire. S-a hotărât? Punem candidaturalui Farfuridi? Ce facem? - Deseară, am aflat că dăscălimea cu Cațavencu și cu toți ai lor vor să facă scandal. Trebuie să-i spunem lui Ghiță să îngrijească. Mișelul de Cațavencu o să ia deseară cuvântul ca să ne combată...

TIPĂTESCU
(fierbând mereu)

Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Cațavencu nu o să fie la întrunire, o să fie în altă parte - la păstrare.

TRAHANACHE

'Aide, mergi la dejun?

TIPĂTESCU

Nu, neică Zahario, mulțumim, am treabă. Du-te dumneata singur; sărutări de mâini coanii Joițichii.

TRAHANACHE

Bine, dar la prânz desigur. Deseară eu mă duc la întrunire, trebuie să stai cu Joițica, i-e urât singură. După întrunire avem preferanță...

TIPĂTESCU
(amețit)

Da, neică Zahario.

TRAHANACHE

La revedere, Fănică.

TIPĂTESCU

La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE
(mergând spre ușe, condus de Tipătescu)

Și nu te mai turbura, neică, pentru fitece mișelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră? Într-o soțietate fără moral și fără prințip, nu merge s-o iei cu iuțea, trebuie să ai (*cu fineță*) puținică răbdare... (*iese în fund.*)

SCENA V
TIPĂTESCU, apoi ZOE

TIPĂTESCU
(vine amețit și-mpleticindu-se din fund și cade pe un scaun cu capul în mâni)

Ce să fac? Ce să fac? Și numai vine Ghiță!...

ZOE
(ieșind din dreapta misterios și coborând repede lângă el)

Fănică! Fănică!

TIPĂTESCU
(ridicându-se iute)

Zoe!... Știi?

ZOE
(dezolată)

Știu! Sunt nenorocită, Fănică. Știu... am fost dincolo în odaie, am intrat pe scărișica din dos... Am venit numaidecât după Zaharia. N-am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fănică... Când a plecat Ghiță, l-am chemat dincolo (*Tip[ățescu] înțelege*), i-am spus tot: numai el ne poate scăpa.

TIPĂTESCU

De unde aflaseși?

ZOE

Eu am știut numaidecât după Zaharia... Uite!... (*îi dă o scrisoare. Scena aceasta se face cu multă nervozitate.*)

TIPĂTESCU
(citind)

"Stimabilă doamnă, la redacția noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect și adresat d-voastre. Acest document vi s-ar putea ceda în schimbul unui sprijin pe lângă amabilul în cestiune. Binevoiți dar a trece îndată pe la biroul nostru, spre a regula această afacere într-un chip mulțumitor pentru amândouă părțile..." - (*cu desperare.*) Cum? Cum? Când ai pierdut biletul, Zoe?

ZOE
(inecată)

Nu știu... alaltăieri sera, când am plecat de la tine, îl aveam; când am ajuns acasă, nu știu dacă-l mai aveam; poate să fi scos batista pe drum și mi-a căzut scrisoarea: le aveam tot într-un buzunar!

TIPĂTESCU

A! Ce nenorocire!

ZOE

M-am dus la Cațavencu... de la el veneam acuma. Mi-a propus să-mi dea înapoi scrisoarea, cu condiție să-i asigurăm alegerea. Aminteri, publică scrisoarea poimăine...

TIPĂTESCU
(în prada agitației)

Lupta este desperată. Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorâm!... Și nu mai vine Ghiță...

ZOE

Pe Ghiță l-am trimes eu la Cațavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preț.

TIPĂTESCU

Care va să zică Ghiță e acolo?

ZOE

Desigur. (*se aude zgomot.*)

TIPĂTESCU

El trebuie să fie... (*se răpede la ușa din fund, o deschide și se trage iute înapoi.*) A! Ascunde-te... degrabă. (*o duce repede și ies amândoi prin stânga.*)

SCENA VI

FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, intrând misterios din fund; apoi TIPĂTESCU din stânga

BRÂNZOVENESCU

Poate să nu fie tocmai așa; poate că e o manoperă... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe câțiva nehotărâți...

FARFURIDI
(cu intenție fină)

Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrând la Cațavencu, astăzi pe la zece, când mă duceam în târg... Eu, am n-am să-ntâlnesc pe cineva, la zece fix mă duc la târg...

BRÂNZOVENESCU

Ei!

FARFURIDI

Pe respectabila madam Trahanache am văzut-o ieșind de la Cașavencu tot astăzi pe la unsprezece, când mă-ntorceam din târg... Eu, am n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă-ntorc din târg...

BRÂNZOVENESCU

Nu-nțeleg.

FARFURIDI

Cum nu-nțelegi? La unsprezece fix...

BRÂNZOVENESCU

Nu frate, nu-nțeleg daraverile astea cu opoziția! Tu ai văzut pe Trahanache întâi, pe urmă pe madam Trahanache, și eu adineaori am văzut pe polițaiul, pe Ghiță, intrând la Cașavencu...

FARFURIDI

(cu intenție)

BRÂNZOVENESCU

(cu îndoială)

Să fie trădare la mijloc? 'Ai?

FARFURIDI

Eu merg și mai departe și zic: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi!...

BRÂNZOVENESCU

Prefectul trebuie să ne dea cheia comediei ăștia... Iacătă-l...

TIPĂTESCU

(venind din stânga turburat și dându-și aer silit de degajare)

Salutare, salutare, stimabile!

BRÂNZOVENESCU

(aparte)

E galben!

FARFURIDI

(aparte)

Ce roșu s-a făcut. (*tare.*) Salutare, salutare, onorabile...

TIPĂTESCU
(oferindu-le locuri)

Ia poftiți, ia poftiți, mă rog.

BRÂNZOVENESCU

Mulțumim, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim: sunt douăsprece trecute.

FARFURIDI

Și eu, am n-am înfățișare, la douăsprece trecute fix mă duc la tribunal...

BRÂNZOVENESCU

Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți. Prin târg... se spune...

FARFURIDI

Adică, dă-mi voie, să fim expliciti; mie îmi place să pun punctele pe i... Se aude...

BRÂNZOVENESCU

Se aude... cum că partidul nostru dă la colegiul II ajutor lui Cațavencu...

TIPĂTESCU
(mișcat)

Care partid? Care Cațavencu?

BRÂNZOVENESCU

Cum care partid?

FARFURIDI

Adică partidul nostru: madam Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.

TIPĂTESCU

Și cine spune asta? (*râde silit.*)

BRÂNZOVENESCU

Nu râde, stimabile, nu râde; a început să se vorbească...

FARFURIDI

Și de!... Ce să zicem! Lumea are pentru ce să intre la bănuiele.

BRÂNZOVENESCU

D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU

Ei?

FARFURIDI

Madam Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU

Ei?

BRÂNZOVENESCU

D. Ghiță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...

FARFURIDI

De unde și până unde?

BRÂNZOVENESCU

Noi, ce să zicem - ne temem de ce spune lumea...

TIPĂTESCU
(nervos)

Ei, ce spune lumea?

FARFURIDI

Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile? Ne temem de trădare... Na!

TIPĂTESCU
(după ce s-a întors când la unul când la altul, supărat cătră Farfuridi)

Amice, d-le Farfuride, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decât Papa?

FARFURIDI

Da, când e vorba de prințipuri, stimabile, da, mă faci, adică nu, nu mă fac, sunt când e vorba de asta, sunt mai catolic decât Papa...

TIPĂTESCU

(supărat)

Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observații, pe care, dați-mi voie să vă spui, le consider ca niște insulte...

FARFURIDI

Să nu ne iuțim, stimabile...

TIPĂTESCU

Cum să nu mă iuțesc, onorabile? D-voastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul -căci fără mine, trebuie să mărturisiți, că d-voastră n-ați fi putut niciodată să fiți un partid -d-voastră veniți la mine acasă să mă numiți pe față trădător... A! asta nu pot să v-o permit...

BRÂNZOVENESCU

(scoțând o hârtie din buzunar)

Mă rog, iată ce se împarte acum prin târg, din partea lui d. Cațavencu... E tipărit, stimabile!

TIPĂTESCU

(mișcat, îi smulge hârtia)

Tipărit?

FARFURIDI

(smulgându-i-o el)

Da, tipărit, dă-mi voie... (*citește.*) "Dăm ca pozitivă știrea cum că desigur candidatura amicului nostru politic d. *Cațavencu*, prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administrației. *Din contra*, avem cuvinte *puternice* pentru a crede că *atât* bătrânul și venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, cât și *junele și onorabilul* nostru prefect, ar fi convinși *în fine* că în împrejurările prin care trece țara, județul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul nostru d. *Ca-ța-ven-cu*... D. Cațavencu va lua cuvântul la întrunirea de deseară... Comitetul grupului independent." (*vorbit.*)... Aud?

TIPĂTESCU

(aparte)

Nu mai rămâne nici o clipă de pierdut. (*tare.*) Domnilor, vă rog, niște afaceri importante mă cheamă numaidecât la telegraf... Mă scuzați... dar... (*merge la o masă și trage clopoșelul, apoi iese în fund.*)

BRÂNZOVENESCU

Așa scurt?

FARFURIDI

Adică, cum am zice, poftiți pe ușe afară... Bine?

TIPĂTESCU

(apare în fund cu un fecior)

Unde e Ghiță?

FECIORUL

L-am căutat în tot târgul, coane Fănică, nu e. (*vorbesc încet în fund.*)

BRÂNZOVENESCU

(care a vorbit încet cu Farfuridi)

'Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... 'Aide...

FARFURIDI

Brânzovenescule, mi-e frică de trădare... Câte ceasuri sunt?

BRÂNZOVENESCU

Douăsprece trecute...

FARFURIDI

Douăsprece trecute?... Eu, la douăsprece trecute fix...

TIPĂTESCU

(coborând între ei)

Astfel dar, d-lor...

BRÂNZOVENESCU

Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem deranj...

FARFURIDI

(grav)

Ne ducem, dar gândește-te stimabile, că suntem membrii aceluiași partid... Cum ziceam adineaori amicului Brânzovenescu: trădare să fie (*cu oarecare emoție*) dacă cer interesele partidului, dar s-o știm și noi... De aceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihai Bravul și Ștefan cel Mare: iubesc trădarea (*cu intenție*), dar urăsc pe trădători... (*schimbând tonul, cu dezinvoltură.*) Salutare, salutare, stimabile!...

BRÂNZOVENESCU

(asemenea)

Salutare!...

TIPĂTESCU

(închizând ușa după ei, grozav de plictisit)

A! (*coboară.*)

SCENA VII

TIPĂTESCU, ZOE apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

ZOE

(ieșind din stânga repede)

S-a dus?... Ai văzut, Fănică? Ai auzit? Și Ghiță nu mai vine... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPĂTESCU

Taci! Vine cineva. E Ghiță desigur. (*se repede la ușa din fund prin care apare Cetățeanul turmentat.*)

CETĂȚEANUL

(șovăind)

Sluga! (*în tot jocul sughite și șovăie.*)

ZOE

Cine e ăsta?

TIPĂTESCU

Ce poștești d-ta?

CETĂȚEANUL

Eu?... (*sughite*.) Eu sunt alegător...

TIPĂTESCU
(nervos)

Cum te cheamă?

CETĂȚEANUL

Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător? (*șovăie*.)

ZOE

E turmentat?

TIPĂTESCU

Dracul să-l ia! Nu e nimeni afară: lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii... 'Aide, ieși!

CETĂȚEANUL

Nu sunt turmentat... (*zâmbind*) coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 februarie... Nu e vorba, ținem de d. Nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (*sughite*) apropiatar, eu pentru cine votez? (*sughite*) D-aia am venit. (*șovăie*.)

ZOE

Trimite-l, Fănică, dă-i drumul... e amețit de tot...

TIPĂTESCU
(luându-l cu binișorul)

Fii bun, cetățene, du-te. Aldată mai vorbim.

CETĂȚEANUL

Dar ce să vorbim aldată?

ZOE

A!

CETĂȚEANUL

Acu ce treabă avem?... Nu vă uitați la mine că sunt așa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... (*sughite*) că a fost lată de tot...

TIPĂTESCU
(necăjit)

Fii bun, omule, și-nțelege. (*vrea să-l apuce.*)

CETĂȚEANUL

Eu am găsit (*sughite*) o scrisoare...

TIPĂTESCU și ZOE

O scrisoare!

CETĂȚEANUL

Da. (*cătră Tip[ățescu*].) A d-tale cătră coana Joițica... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, când ieșeam de la întrunire... Fă-ți idee (*sughită*) de alaltăieri seara până azi-dimineață s-o duci într-un chef!...

TIPĂTESCU
(răpezindu-se și apucându-l cu amândouă mâinile de gât)

Mizerabile!

CETĂȚEANUL

Nu mă zgudui (*sughite*) că amețesc...

ZOE

Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂȚEANUL

Lăsați-mă să vedeți. Când am găsit-o, de curiozitate am deschis-o și m-am dus subt un felinar, s-o citesc. N-apucasem s-o isprăvesc bine... și haț! Pe la spate, d. Cațavencu dă să mi-o ia.

TIPĂTESCU

Și (*desperat*) ți-a luat-o?

ZOE
(același joc)

Ți-a luat-o?

CETĂȚEANUL

Aș! Am băgat-o în buzunar. Zice d. Nae: "Așa? Facei parte din Soțietatea noastră și primești scrisori de la prefectul, cetățene, bravos!" - Zic: (*sughite*) Aș! De la prefectul! - Zice: "I-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o. -Doamne păzește!" Ba că dă-mi-o, ba că nu ți-o dau, din vorbă-n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o țuică... una-două-trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... l-am băut... oo! L-am băut!

ZOE

Dar scrisoarea?

TIPĂTESCU

Scrisoarea (*se repede la el strigând*), unde e scrisoarea?

CETĂȚEANUL

Nu striga (*sughite*) că amețesc!... O am la mine scrisoarea. (*amândoi îl ascultă și-l privesc cu îndoială și nerăbdare nervoasă.*) Da.

ZOE și TIPĂTESCU

S-ar putea!

CETĂȚEANUL

Da... o am lamine. (*căutându-se prin buzunare*). Ehei! D. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea; zic: nu trebuie, onorabile, parale... slava Domnului... apropiatar sunt (*sughite*), alegător... (*sughite și se caută mereu.*) Vorba e... eu (*sughite*), eu pentru cine votez? (*se oprește din căutat și cu simplitate.*) Am pierdut-o! (*se mai caută, apoi cu hotărâre.*) Am pierdut-o!

TIPĂTESCU

A!

ZOE

Ți-a furat-o Cațavencu!

CETĂȚEANUL

Adică d. Nae. Se prea poate... că am și dormit... Vezi d-ta (*Zoe și Tipătescu își frâng mâinile*) fă-ți idee... dă-i cu bere... dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPĂTESCU
(apucându-l și zguduindu-l)

Mizerabile! Ce ai făcut?

CETĂȚEANUL
(căzând pe un scaun)

Nu mă zgudui!

SCENA VIII
ACEIAȘI - GHIȚĂ PRISTANDA

PRISTANDA
(intră gâfâind într-un suflet, prin fund)

Coane Fănică! Coană Joițico!

TIPĂTESCU și ZOE

Ghiță!

PRISTANDA

Vine! Vine conul Zaharia!

CETĂȚEANUL
(pufnind)

Conul Zaharia?... Nu mai spune (*sughite*) că amețesc...

TIPĂTESCU
(lui Pristanda, arătând pe Cetățeanul turmentat)

Ia-l pe nenorocitul ăsta, și...

ZOE

Și dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDA
(ridicând pe Cetățeanul turmentat)

'Aide, cetățene! (*il împinge spre dreapta.*)

CETĂȚEANUL

Nu mă-mpinge (*sughite*) că amețesc.

PRISTANDA
(același joc)

'Aide!

CETĂȚEANUL

Vorba e... eu pentru cine votez?...

PRISTANDA

'Aide!

CETĂȚEANUL

Nu mă-mpinge (*sughite*) că amețesc. (*iese, împins de Pristanda.*)

SCENA IX

ZOE, TIPĂTESCU, apoi GHIȚĂ PRISTANDA și TRAHANACHE

TIPĂTESCU
(răpede Zoi)

De Zaharia nu avem teamă: știe tot, dar nu crede nimica... N-ai auzit?

ZOE

Fănică! Fănică! (*Ghiță intră din dreapta.*) Ce-ai făcut, Ghiță? Ai fost la Cașavencu?

PRISTANDA

Am fost, coană Joițico... Se lasă greu, greu de tot: ori o mie de poli, ori deputăția...

TIPĂTESCU

Trebuie să punem mâna pe el. (*hotărât.*) Du-te Ghiță, ia jandarmi... viu ori mort, trebuie să mi-l aduci la poliție, acuma într-un moment...

ZOE

Fănică!...

TIPĂTESCU

Du-te.

PRISTANDA

Ascult! (*vrea să pornească spre fund, în momentul acesta intră Trahanache cu aerul triumfător.*)

TRAHANACHE

L-am prins cu alta mai boacăna!

ZOE

(începând să se jelească și căzându-i ca leșinată în brațe)

Nene! Nene!

TRAHANACHE

Joițico! (*către Tip[ătescu].*) A aflat?

TIPĂTESCU

Știe tot!

TRAHANACHE

(îngrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui Pristanda pe fotoliu)

Bine, omule, nu ți-am zis să nu-i spui? O știam eu cât e de simțitoare! Iaca vezi! (*toți o îngrijesc.*) Ei! Ți-am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boacăna... Ghiță, iute un pahar cu apă. (*Ghiță iese în stânga.*)

TIPĂTESCU

(bătând în palmele Zoii)

Care onorabil?

TRAHANACHE

(același joc)

Ei, ai puțină răbdare... Cațavencu, de...

TIPĂTESCU

Cu ce alta?

TRAHANACHE
(bătând cu putere în palmele Joichiiji)

Cu altă plastrografie... Ce plastograf!

PRISTANDA
(care a venit cu paharul cu apă)

Curat plastograf!

(Cortina cade)